

KARIAUTI SU NARKOTIKAIS AR JUOS ĮTEISINTI?

Maikas Naitas (Mike Knight)

(Anglijos specialistas apie 1985-1988 m. Mersisaido srityje, Liverpulio regione vykdytą „Žalos mažinimo“ eksperimentą)
Lietuvos blaivybės fondas, 1999 m.

Konferencijoje kalbėtojai iš įvairių šalių pasidalins savo patirtimi bei mintimis apie narkotikų vartojimo plačius mastus, kai kurie pasiūlys įvairius sprendimus, arba kelią, kaip „eiti pirmyn“ sprendžiant narkotikų vartojimo problemas, daugelis ginčysis dėl vienos ar kitos kategorijos, pateiks argumentus paremiančius savą požiūrį arba kritikuojančius oponento nuomonę. Tokie debatai tęsiasi ir persikelia iš konferencijos į konferenciją, iš vienos salės į kitą., tačiau **NARKOTIKŲ VARTOJIMAS LĒTAI IR TVIRTAI PLINTA BEI KLESTI.**

Įvairių šalių bendruomenės yra „priverstos spręsti narkotikų vartojimo problemas“. Kartais tokias bendruomenes remia centrinės valdžios institucijos arba savivaldybės, paramos organizacijos, tačiau aišku viena, kad su šiomis problemomis arba kovojama, arba kenčiama nuo padarinių. Tokią patirtį mes įgijome per pusanthro dešimtmečio paplitusio narkotikų vartojimo.

Liverpulyje, kaip ir kitur pasaulyje, kenčiame dėl jau daugelį metų nemažėjančio narkotikų vartojimo. Deja, mes taip pat tapome ir ginčų apie narkotikų politiką centru, dažnai mes esame pristatomi kaip geras pavyzdys, nurodant mūsų sveikatos apsaugos institucijų liberalų požiūrį į narkotikų rėmimo programas, policijos atsargią politiką narkotikų vartotojų atžvilgiu. Tačiau vadinamoji „pažangi politika“ nepaiso fakto, kad narkotikų vartojimas dabar įsigali mūsų bendruomenėse. Mes matome, kad dėl įvairiausių organizacijų bei institucijų nevienareikšmio požiūrio kyla pavojus, jog daugelis bendruomenių narkotikų vartojimą gali priimti kaip normalų dalyką. Argumentai, remiantys šią „pažangią politiką“ (ji yra glaudžiai susijusi su narkotikų legalizavimo lobizmu), yra karo su narkotikais pralaimėjimas. Nesvarbu, kurios šios politikos atmainos besilaikytume, **ESAMĖ ĮSITIKINĖ, KAD TAI REIKŠTŲ PRALAIMĖJIMĄ.**

Ekspertai ir specialistai, kurie dirba narkotikų srityje, baigę darbą išsiskirsto. Bendruomenių nariai grįžta po darbo namo, kur jie su narkotikais susiduria kiekvieną dieną, visas septynias savaitės dienas, visus metus. Trumpai tariant, tai slegia daugelį žmonių. Daugelis išmoko įveikti šią būseną, daugelis vietose dirba darbą: susijusį su narkotikų problemomis, daugelis įgijo žinių ir supratimo apie sudėtingas problemas, susijusias su narkotikų vartojimu. Deja, geriausiu atveju jų požiūrį pakenčia. Dažnai šie žmonės yra ignoruojami, arba jiems „prisegama“ etiketė isteriškų tėvų, pasižyminčių „kovotojų su narkotikais“ mąstysena.

Tos grupės, kurios sugeba patraukti ekspertų dėmesį, yra labai mažai remiamos, jų veiklą dažnai lemia ir prižiūri ten gyvenantis profesionalas. Bendruomenės įgijo daug karčios patirties susijusios su narkotikų vartojimu, kuris nuolat beldėsi į duris. Susidūrė su valstybės institucijų bei organizacijų nesėkmingu darbu sprendžiant šias problemas iš esmės. Patyrė nenorėjamą išklaudyti jų nuomonę, o dabar, kai visa tai nedavė neigiamų rezultatų, šios bendruomenės stebi, kaip pamažu

aktyvėja kampanija už narkotikų legalizavimą, pasitelkiant „žalos minimizavimo politiką“, „žalos mažinimą“, saugesnį narkotikų vartojimą ir t.t.

Šiandien mus pasiekia informacija, kad narkotikai bus vartojami, narkotikai pasilinksminimo vietose bus, ir kad jie nėra žalingi, kad „silpnieji“ narkotikai nesukelia priklausomybės, viliamasi narkotikų vartojimo problemos „patraukliu“ ir pigiu sprendimu.

Norėčiau pažymėti, kad **ŽALOS MAŽINIMAS** yra politika, išsisknijusi dėl nevilties, ji kvėpuoja nevilties deguonimi.

Tai:

- **NARKOMANO NEVILTIS;**
- **NARKOMANO ŠEIMOS IR DRAUGŲ NEVILTIS;**
- **SKAITLINGŲ NARKOTIKŲ PROBLEMAS SPRENDŽIANČIŲ ORGANIZACIJŲ NEVILTIS;**
- **POLICIJOS, ĮTEMPTAI DIRBANČIOS IR TETURINČIOS SKURDŽIUS IŠTEKLIUS, NEVILTIS;**
- **SAVIVALDYBIŲ, KURIOS TURI MAŽAI LĖŠŲ, NEVILTIS.**

PASVARSTYKIME. Mano tvirtu įsitikinimu „žalos mažinimas“ yra eksperimentas, kurį kaip sprendimą pasiūlė žmonės, nesuvokiantys problemos esmės, kaip ši problema pasireiškia, kokią neigiamą poveikį ši sudėtinga problema daro bendruomenėms. Sveikatos apsaugos institucijos suteikia narkotikus pagal narkomano pasirinkimą, duoda nemokami švairius švirškštus jų nekeičiant, siūloma nemokamai apmokėti saugiausių švirškštimosi būdų, vykdo kampaniją ir remia idėjas, kaip lengviausia ir be problemų nemokamai įsigyti narkotikų. Be to, vis daugiau gydytojų skatinami išrašyti narkotikų nuodus. Dėl to greitai kilo daugelis naujų nemalonių problemų.

Visų klinikų, teikiančių šias paslaugas, pajėgumai jau išnaudoti, vietiniai gydytojai įtemptai dirba su daugybe pacientų, čia nereti pykčio bei liūdesio protrūkiai, narkomanai tampa vis labiau svetimi bendruomenėms.

Kitas šio neigiamo eksperimento pavyzdys yra garsusis „Reefer“ eksperimentas – į cigaretes išvirškščiamas heroinas, kad narkomanai nenaudotų švirškštų. Tačiau šių cigarečių galima juodojoje rinkoje nusipirkti už pinigus arba išsikeisti į švirškščiamo heroino dozę!

Kaip galima padėti vaikams, kurie pasyviai įkvepia savo tėvų dūmą? Kaip padėti vaikams, kurie ateina į mokyklą ir negali suprasti mokytojo dėstomi dalyko? Kaip galima padėti tiems dviems vaikams, kurie mirė dėl to, kad jų tėvai naudojo legaliai prirašytą metadoną? Šių vaikų niekas negali sugrąžinti! Argi galima įteisinta tvarka duoti patarimus jauniems žmonėms kaip saugiausiu būdu vartoti juodojoje rinkoje įsigytą „ekstazy“. „Jeigu abejojate, geriausia iš pradžių pabandyti pusę tabletės ir, jeigu poveikis nedidelis, arba jo iš viso nėra, po 2-3 valandų dozę padidinti – išgerti kitą pusę tabletės“. Keisčiausia, kad šį patarimą duoda Mersio regioninis narkotikų mokymo ir informacijos centras (Mersey Regional Drug Training and Information Centre). Tačiau kas gali žinoti, kokios sudėties yra ši juodojoje rinkoje ar kitur nelegaliai įsigyta tabletė – tai kaip galima patarti, koks yra saugiausias vartojimo būdas?

Ponios ir ponai, „žalos mažinimo“ politika (**EKSPERIMENTAS**) yra be kliūčių vykdomas mano mieste. Aš manau, kad nenustebinsiu Jūsų pasakęs, kad šis eksperimentas patyrė skaudžią

nesėkmę. Nesėkme pavadinu ne vien tik dėl to, kad narkomanai neribotam laikotarpiui paliekami apnuodyti savo pasirinktais narkotikais, tačiau ir dėl to, kad dabar daugiau žmonių vartoja narkotikus negu iki pradedant eksperimentą – bendruomenėms šis eksperimentas nepadėjo. Ir pagaliau – mes už viską mokėsime! Mokėsime ne tik pinigais, bet ir žmogiškąja prasme: argi yra humaniška laikytis žmones apnuodytus. Argi yra žmoniška leisti jaunimui prarasti savo gražiausius gyvenimo metus todėl, kad mes, suaugusieji, nesugebėjome nustatyti prioritetų?

Tie, kurie remia „žalos mažinimo“ politiką, pateikia argumentus, kad ši politika yra būdas stabilizuoti narkotikų vartotojų įpročius, kad taip jie taptų pilnaverčiais piliečiais. Bet tai netiesa! Kokia draudimo kompanija prisiims išpareigojimus už narkomaną bei asmenį, kuriam duodama narkotikų? Kokia firma ar įmonė priims į darbą tokį asmenį? Kokia darbuotojų grupė jausis saugi, jeigu vienas jo komandos narys bus nuolat apsvaigęs narkotikais? **„ŽALOS MAŽINIMAS“ UGDO PRIKLAUSOMYBĘ KENČIANČIUS KLIENTUS, NEPILNAVERČIUS ŽMONES.**

Faktiškai „žalos mažinimas“ reiškia žalą, ir mes, civilizuota visuomenė, šito negalime sau leisti, nes iš tiesų tai būtų beprotnamio ekonomika. Mūsų pats brangiausias turtas – žmogaus gyvybė – yra iššvaistomas. Mes turime paklausti patys savęs: ar mes atiduosime savo vaikus farmacijos pramonei? Ši politika yra neveiksni, ir nors ji vadinama pragmatiška, joje nėra jokio pragmatizmo – nuostolius patiriame visi.

Manęs paprašė pasakyti savo nuomonę apie „žalos mažinimą“, ir aš pateikiau įvertinimą. Mano išvados yra pagrįstos darbo Liverpulio komitete patirtimi. Mano betarpiški kasdieniniai kontaktai su žmonėmis įtikino mane, kad ekspertai klydo. Man dažnai primenama sena vaikų pasaka apie karalių ir jo rūbus.

Vienintelis mūsų privalumas yra tas, kad yra jaunimas, didžioji jo dauguma, kuri nenaudoja narkotikų – ir tai yra faktas. Liūdna pažymėti, kad per daug yra vartojančių narkotikus, kuriems mes būtinai turime suteikti pagalbą drauge su jų šeimomis bei draugais, mums reikia dirbti išradingai, mums reikia lėšų, mes turime tuos išteklius skirti narkomanų individualiems poreikiams, mes turime tartis su bendruomenėmis, svarbiausia, mes turime sustabdyti eksperimentų konvejerį, kuris ugdo narkomaniją.

Aš nemaldausiu Jūsų atsisakyti „žalos mažinimo“ veiksmų. Nematau reikalo to daryti. Supratingi ir išmanantys žmonės pamatys, kad dabartinė „žalos mažinimo“ politika neturi ateities.

Dėkoju už dėmesį Liver Project vardu.

Mike Knight
Liver Project
c/o Croxteth Information Center
Croxteth Liverpool